हीराङ्ग पु० हीरमिव दृढमङ्गमस्य । इन्द्रस्य वज्रे शब्दमा० ।
हील न० हो-विस्मयं लाति, ला-क । एके धातौ रेतसि ।
हीलुक न० हिल-उक पृषो० । गौड़ोमद्ये शब्दच० ।
हीही अव्य० ही+हिलम् । १विस्मये २हास्ये च मेदि० ।
हु होमे अदने च जु० प०सक० अनिट् । जुहोति अहौषीत् जुहाव । प्रीणने च । "जुहुधीह यावकम्" किरा० ।
हुंहुंकार पु० हु(हू)मित्यव्यक्तशब्दस्य कारः क-घञ् । हुमित्यव्यक्तस्य प्रतिषेधसूचकशब्दस्योच्चारणे । "मौनव्रतं महाकष्टं हु(हू)ङ्कारेणापि नश्यति" इति पुराणम् टीकमध्योऽपि ।
हुड राशीकरणे सक० मर्दने संघाते च अक० तु० क० प० सेट् । हुड़ति अहुड़ीत् जुहोड़ कदित् चङि न हुस्वः ।
हुड राशीकरणे भ्वा० आ० सक० सेट् इदित् । हुण्डते अहुण्डिष्ट । [होडते अहोडिष्ट ।
हुड गतौ भ्वा० आ० अक० सेट् कदित् चङि न हुस्वः
हुड पु० हुड-क । १मेषे हेमच० । चौरनिवारणार्थं भूमौ निखाते २कौड़ीकीलके च ३सैनाग्रवस्थाने ४रथोपरि विण्मूत्रत्यागार्थस्थानशृङ्गे च "पुरी वमलादिहिता वपनाका रतोरथा । वयन्ता वहुड़ा चैव वयन्मलमका तथा" भा० व० १५अ० । "चक्राणि रोधनयाः हुडा-लटाग्रमस्थानानि भाषायां (वुरुज)संज्ञानि । अन्ये तु विण्मूत्रोत्सर्जनस्थानशृङ्गाणि हुड़ा इत्याहुः । तदा-हरन्ति च । "वस्त्रान्ते हुडशृङ्गाणि रथस्योपरि सूरिभिः विण्मूत्रस्यर्गणुत्सर्गकराटिस्मर्य उद्यतः इति" नीलक० ।
हुडुक्क पु०क्ली० हुड-बा०उक्क ।१वाद्यभेदे २टालं हुक्कणे ३मटमल्ले मेदि० (हुड़क) इति ख्याते ४कपाटदण्डे शब्दर० ।
हुडुत् न०क०हुड-उति ।१हुडशब्दे २अव्यक्ते शब्दे काशीख० ।
हुड्य पु० कु० हुड-यत्व । भ्रष्टविष्टे शब्दमा० ।
हुण्ड पु०स्त्री०हुंड-अच् । १व्याघ्रे २ग्राम्यशूकरे ३राक्षसे च स्त्रियां ङीप् ।४मूर्खे त्रि० । [अमरः । भावे क्त । २होमे न०
हुत त्रि० हु-क्त । देवाह्वानेन मन्त्रद्वाराऽग्नौ प्रक्षिप्ते हुतादौ
हुतभुज् पु० हुतं मन्त्रेण प्रक्षिप्तं हुतादि भुङ्क्ते भुज-क्विप् । १अग्नौ २चित्रकवृक्षे च अमरः ।
हुतवह पु० हुतं हुतादिकं वहति प्रापयति देवान् प्रीत्यर्थम् वह-अच् । १अग्नौ हेमच० २चित्रकवृक्षे च अमरः ।
हुताश पु० हुतमश्नाति अश-अच् । १अग्नौ शब्दर० २चित्रकवृक्षे च । ल्यु हुताशनोऽप्यत्र भवत्र । स च कर्मविशेष-विहितवह्नौ च । "कोटिहोमे हुताशनः" ति० त० ।
हुताशनी स्त्री हुताशनस्तद्दीपनमस्त्यस्या अच् गौ० ङीष् । फाल्गुनपूर्णिमायां होलाकाशब्दे द्रष्टव्यम् ।
हुम् अव्य० हु-डुमि । १स्मरणे २प्रश्ने ३अवहित्थायां च ४निवारणे मेदि० । "गुरुं हुङ्कृत्य तूष्णीं" स्मृतिः ।
हुर्च्छ कौटिल्ये भ्वा० प० सक० सेट् । हुर्च्छति अहुर्च्छीत् हुलपाटवत् क्विपि कृतोपे हूः हुरौ हुर इत्यादि ।
हुल हतौ संवरणे च भ्वा० प० सक० सेट् । होलति अहोलीत् उवला० हुलः होलः ।
हुलहुली स्त्री हुल-क आभीक्ष्ण्ये द्वित्वम् गौरा० ङीष् । स्त्रीणां मङ्गलध्वनिभेदे (उलुउलु) । त्रिका० ।
हुहु(हू) पु० गन्धर्वभेदे पृषो० हूहूरित्यप्यत्र ।
हूङ्कार पु० हूम्+क-घञ् । अवज्ञाक्षेपके शब्दभेदे "हूङ्कारेणैव तं भस्म सा चकारास्त्रिका ततः" देवीभा० ।
हूड गतौ भ्वा० आ० सक०सेट् कदित् चङि न हुस्वः । हूडते अहूडिष्ट ।
हृत त्रि० हृ-क्त संप्रसारणम् । आहृते अपाहृते ।
हृति स्त्री हृ-क्तिन् संप्रसारणम् । आहृतौ अमरः ।
हृन पु० हृ-नक् सम्प्रसारणं च । १खेचरजातिभेदे २तद्-वासस्थानभेदे च "हृनवक्त्रसेव्येव मान्यदेशे कटाचन" स्त्री० । इतस्ततः प्रचलिते अर्धखड्गाभेदे इत्यन्ये । "त्वपाचश्च तरस्तु हृनो वदन इत्यपि । शोषवाशस्तु यो वाजिगवाश्वाचारवर्जितः । म्लेच्छः किरात बर्बर पुलिन्दाद्यास्तु तद्भिदा" जटाध० ।
हृम् अव्य० हु-वा०हूमि । १प्रश्ने २वितर्के अमरः ३अवज्ञतौ ४क्रोधे ५भये निन्दायाम् अवज्ञायाञ्च चक्रवर्ती ।
हृर्च्छन न० हुर्छ-ल्युट् । कौटिल्ये । [ङीष् ।
हृरव पु०स्त्री० हृ इति रवो यस्य । हृगाले हेमच० स्त्रियां
हूहु(हू) पु० गन्धर्वविशेषे शब्दर० ।
हृ हरणे भ्वा०उ०द्वि०अनिट् । हरति ते अहार्षीत् अहृत अहार जहृ हरिष्यति ते । सन्ने कर्मणि हकारादि । हिर्यते अहारि अहारिषाताम् अहृषाताम् जिहीर्षति ते
अनु+सदृशीकरणे आ० अनुहरते पैटकमन्त्रः ।
अप+दूरीकरणे अपहरति अपसारयतीत्यर्थः चौर्ये च ।
अभि+आभिमुख्येन हरणे ।
सम्+अभि+पौनःपुन्येन सम्यादने ।
अभि+उप भोजने अभ्युपहरति भुङ्क्ते इत्यर्थः ।
सम्+अभि+वि+आ+नैकट्यसम्भ्रमसम्यादने ।
अव+दूरीकरणे सैन्यावहारः ।